Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (šestého senátu)

10. prosince 2015 *

„Řízení o předběžné otázce — Prostor svobody, bezpečnosti a práva — Úpadková řízení — Nařízení (ES) č. 1346/2000 — Článek 4 odst. 1 — Určení rozhodného práva — Právní úprava členského státu, která stanoví povinnost jednatele společnosti nahradit této společnosti platby, které byly poskytnuty poté, co se společnost stala platebně neschopnou — Použití této právní úpravy na společnost založenou v jiném členském státě — Články 49 SFEU a 54 SFEU — Omezení svobody usazování — Neexistence“

Ve věci C-594/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) ze dne 2. prosince 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 22. prosince 2014, v řízení

**Simona Kornhaas**

proti

**Thomasu Dithmarovi**, jednajícímu jako insolvenční správce společnosti Kornhaas Montage und Dienstleistung Ltd,

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát),

ve složení F. Biltgen, předseda desátého senátu, vykovávající funkci předsedy šestého senátu, M. Berger (zpravodajka) a S. Rodin, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za S. Kornhaas W. Steinfeldem, Rechtsanwalt,

— za T. Dithmara C. Esserem, Rechtsanwalt,

— za Evropskou komisi M. Wilderspinem, jako zmocněncem,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

* Jednací jazyk: němčina.

vydává tento

## Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 4 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (Úř. věst. L 160, s. 1; Zvl. vyd. 19/01, s. 191) a článků 49 SFEU a 54 SFEU.

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi T. Dithmarem, jednajícím jako insolvenční správce společnosti Kornhaas Montage und Dienstleistung Ltd (dále jen „společnost-dlužník.“), a S. Kornhaas ve věci žaloby na nahrazení plateb, které posledně uvedená poskytla jako ředitelka společnosti-dlužníka poté, co se uvedená společnost stala platebně neschopnou.

### Právní rámec

*Unijní právo*

3 Článek 3 nařízení č. 1346/2000, nadepsaný „Mezinárodní příslušnost“, stanoví:

„1. Soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, jsou příslušné k zahájení úpadkového řízení. V případě společnosti nebo právnické osoby se za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje sídlo, pokud není prokázán opak.

2. Pokud jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny na území některého členského státu, jsou soudy jiného členského státu příslušné k zahájení úpadkového řízení proti dlužníkovi pouze tehdy, pokud má dlužník provozovnu na území tohoto členského státu. Účinky takového řízení jsou omezeny na majetek, který se nachází na území tohoto členského státu.

[...]“

4 Článek 4 tohoto nařízení, nadepsaný „Rozhodné právo“, stanoví:

„1. Pokud toto nařízení nestanoví jinak, je právem rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky právo toho členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno (dále jen ‚stát, který řízení zahájil‘).

2. Právo státu, který řízení zahájil, určuje podmínky pro zahájení tohoto řízení, jeho vedení a skončení. Určuje zejména,

[...]

m) pravidla týkající se neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele.“

*Německé právo*

5 Ustanovení § 64 odst. 1 a 2 zákona o společnostech s ručením omezeným (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, RGBl. 1898, s. 846, dále jen „GmbHG“), ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení, stanovilo:

„(1) V případě platební neschopnosti společnosti jsou jednatelé povinni podat bez zbytečného odkladu a nejpozději do tří týdnů poté, co se společnost stala platebně neschopnou, návrh na zahájení úpadkového řízení. Totéž v zásadě platí, jestliže se ukáže, že nastalo předlužení společnosti.

(2) Jednatelé jsou povinni nahradit společnosti platby, které byly poskytnuty poté, co se společnost stala platebně neschopnou, nebo poté, co bylo konstatováno její předlužení. [...]“

## Spor v původním řízení a předběžné otázky

6 Thomas Dithmar je správcem majetku společnosti-dlužníka v úpadkovém řízení, které bylo zahájeno Amtsgericht Erfurt (Okresní soud v Erfurtu). Společnost-dlužník, jejíž ředitelkou byla S. Kornhaas, byla zapsána do obchodního rejstříku v Cardiffu (Spojené království) v obchodní formě „private company limited by shares“ (dále jen „Limited“). Pobočka společnosti-dlužníka byla usazena v Německu a na základě toho byla zapsána do obchodního rejstříku vedeného Amtsgericht Jena (Okresní soud v Jeně). Předmětem podnikání společnosti-dlužníka, která působila zejména v tomto členském státě, byly montáže ventilačních systémů a poskytování souvisejících služeb.

7 Thomas Dithmar s poukazem na skutečnost, že společnost-dlužník byla platebně neschopnou minimálně od 1. listopadu 2006 a že S. Kornhaas poskytla v období mezi 11. prosincem 2006 a 26. únorem 2007 jménem této společnosti platby v celkové výši 110 151,66 eura, uplatnil vůči S. Kornhaas žalobu na náhradu této částky na základě § 64 odst. 2 první věty GmbHG. Této žalobě bylo vyhověno Landgericht Erfurt (Zemský soud v Erfurtu). Oberlandesgericht Jena (Vrchní zemský soud v Jeně), ke kterému S. Kornhaas podala odvolání, potvrdil rozsudek vydaný Landgericht Erfurt (Zemský soud v Erfurtu) a současně připustil opravný prostředek „Revision“ podaný k Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr).

8 Předkládající soud se domnívá, že žaloba podaná T. Dithmarem je s ohledem na německé právo opodstatněná, neboť účel § 64 odst. 2 první věty GmbHG spočívá v zásadě tom, aby bylo zabráněno snížení majetkové podstaty před zahájením úpadkového řízení a zajištěno, že tento majetek bude v rámci uvedeného řízení k dispozici za účelem rovnoměrného uspokojení věřitelů. Toto ustanovení, byť je formálně začleněno do právní úpravy týkající se práva obchodních společností, je tudíž součástí úpadkového práva a lze je uplatnit vůči řediteli Limited.

9 Předkládající soud si však klade otázku týkající se souladu takového ustanovení s unijním právem. V tomto ohledu z čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 vyplývá, že právem rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky je německé právo, jakožto právo toho členského státu, na jehož území bylo zahájeno řízení. V německé odborné literatuře však existují rozdílné přístupy, pokud jde o otázku, zda lze § 64 odst. 2 první větu GmbHG uplatňovat vůči ředitelům společností, které byly založeny podle práva jiného státu Evropské unie, ale současně jsou jejich hlavní zájmy soustředěny v Německu.

10 Předkládající soud se domnívá, že § 64 odst. 2 první věta GmbHG neupravuje podmínky, za jakých může společnost založená podle práva jiného státu Unie zřídit své administrativní sídlo v Německu, nýbrž pouze právní důsledky takového rozhodnutí a pochybení jejího vedení. Tímto ustanovením tedy není dotčena svoboda usazování.

11 Případné omezení svobody usazování, k němuž by došlo v důsledku uplatnění § 64 odst. 2 první věty GmbHG, by bylo v každém případě odůvodněné, neboť toto ustanovení se uplatní nediskriminujícím způsobem, slouží naléhavým důvodům obecného zájmu, a sice ochraně věřitelů, je způsobilé zajistit nebo znovu doplnit majetkovou podstatu a nepřekračuje meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné.

12 Předkládající soud však podotýká, že judikatura Soudního dvora vyplývající zejména z rozsudků Überseering (C-208/00, EU:C:2002:632) a Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512) by mohla být rovněž vykládána v tom smyslu, že na vnitřní vztahy společností, které byly založeny v jednom členském státě, ale svoji hlavní činnost vykonávají v jiném členském státě, se v rámci svobody usazování použije právní úprava obchodních společností státu, v němž byly založeny. Použití § 64 odst. 2 první věty GmbHG na ředitele společností z jiného členského státu by tak mohlo být v rozporu se svobodou usazování ve smyslu článků 49 SFEU a 54 SFEU.

13 Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Týká se žaloba směřující proti řediteli Limited, společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo v Německu podle čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 zahájeno úpadkové řízení, která byla podána k německému soudu správcem podstaty za účelem dosažení náhrady plateb, které tento ředitel poskytl před zahájením úpadkového řízení, avšak poté, co se tato společnost stala platebně neschopnou, německého úpadkového práva ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1346/2000?

2) Je taková žaloba v rozporu se svobodou usazování ve smyslu článků 49 SFEU a 54 SFEU?“

## K předběžným otázkám

*K první otázce*

14 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 4 nařízení č. 1346/2000 vykládán v tom smyslu, že do jeho působnosti spadá žaloba směřující proti řediteli společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo zahájeno úpadkové řízení v Německu, která byla podána k německému soudu správcem podstaty této společnosti a směřuje na základě takového vnitrostátního ustanovení, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, na náhradu plateb, které tento ředitel poskytl před zahájením úpadkového řízení, avšak poté, co bylo určeno, že se tato společnost stala platebně neschopnou.

15 V tomto ohledu již Soudní dvůr rozhodl, že čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že soudy členského státu, na jehož území bylo zahájeno úpadkové řízení na majetek společnosti, jsou na základě tohoto ustanovení příslušné rozhodovat o žalobě podané insolvenčním správcem této společnosti proti jednateli uvedené společnosti a směřující k nahrazení plateb, které byly uskutečněny poté, co se tato společnost stala platebně neschopnou, anebo poté, co bylo konstatováno její předlužení (rozsudek H, C-295/13, EU:C:2014:2410, bod 26).

16 Soudní dvůr toto rozhodnutí založil zejména na úvaze, že takové vnitrostátní ustanovení, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, podle něhož musí jednatel platebně neschopné společnosti nahradit platby, které poskytl jménem této společnosti poté, co se stala platebně neschopnou, představuje výjimku ze společných pravidel občanského a obchodního práva, a to z důvodu platební neschopnosti uvedené společnosti. Soudní dvůr z toho vyvodil, že žaloba podaná na základě tohoto ustanovení v rámci úpadkového řízení spadá mezi žaloby, které přímo vyplývají z úpadkového řízení a úzce s ním souvisejí (v tomto smyslu viz rozsudek H, C-295/13, EU:C:2014:2410, body 23 a 24).

17 Ačkoli se tedy odpověď, kterou Soudní dvůr podal na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v rozsudku H (C-295/13, EU:C:2014:2410), týkala článku 3 nařízení č. 1346/2000 a mezinárodní příslušnosti vnitrostátního soudu k rozhodnutí o žalobě podané na základě takového vnitrostátního ustanovení, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, Soudní dvůr v ní takové ustanovení vnitrostátního práva jednoznačně kvalifikoval tak, že spadá do oblasti úpadkového práva. Naposled uvedené ustanovení tudíž musí být pokládáno za součást první úpravy, která je rozhodná pro úpadkové řízení a jeho účinky ve smyslu čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1346/2000. Uvedené ustanovení vnitrostátního práva, mezi jehož účinky patří také to, že ředitel společnosti musí případně nahradit platby, které poskytl jménem této společnosti poté, co se stala platebně neschopnou, může být podle čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 jako takové uplatněno vnitrostátním soudem, u něhož bylo zahájeno úpadkové řízení, jakožto právo členského státu, na jehož území bylo zahájeno úpadkové řízení (dále jen „*lex fori concursus*“).

18 V tomto ohledu je třeba doplnit, že § 64 odst. 2 první věta GmbHG musí být vykládán ve spojení s prvním odstavcem tohoto článku, který v zásadě stanoví, že v případě platební neschopnosti nebo předlužení společnosti jsou členové statutárního orgánu povinni podat bez zbytečného odkladu a nejpozději do tří týdnů poté, co se společnost stala platebně neschopnou anebo co bylo konstatováno její předlužení, návrh na zahájení úpadkového řízení. Ustanovení § 64 odst. 2 první věty GmbHG tak zejména umožňuje vznik osobní odpovědnosti vedení platebně neschopné nebo předlužené společnosti, které v rozporu s § 64 odst. 1 GmbHG nepodalo návrh na zahájení úpadkového řízení. Jakmile je totiž takové řízení zahájeno, poskytování a schvalování plateb jménem společnosti obvykle nadále nepřísluší vedení platebně neschopné společnosti, nýbrž jejímu insolvenčnímu správci. Z toho vyplývá, že pokud by ředitel platebně neschopné společnosti splnil svou povinnost stanovenou v § 64 odst. 1 GmbHG, neuplatnila by se sankce vyplývající v podstatě z § 64 odst. 2 první věty GmbHG.

19 Článek 4 odst. 2 nařízení č. 1346/2000 přitom zejména stanoví, že *lex fori concursus* určuje „podmínky pro zahájení“ úpadkového řízení. V zájmu zajištění užitečného účinku tohoto ustanovení je třeba ho vykládat v tom smyslu, že se vztahuje zaprvé na předběžné podmínky pro zahájení úpadkového řízení, zadruhé na právní úpravu určující osoby, které mají povinnost podat návrh na zahájení tohoto řízení, a zatřetí na důsledky porušení této povinnosti. Taková ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 1 a 2 první věta GmbHG, která v zásadě vedou k sankcionování nesplnění povinnosti podat návrh na zahájení úpadkového řízení, je tudíž třeba i z tohoto hlediska pokládat za ustanovení, jež spadají do působnosti článku 4 nařízení č. 1346/2000.

20 Takové ustanovení, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, kromě toho přispívá k dosažení cíle, který je *mutatis mutandis* neoddělitelně spjat s každým úpadkovým řízením a spočívá v zamezení případných snížení majetkové podstaty před zahájením úpadkového řízení za účelem rovnoměrného uspokojení věřitelů. Takové ustanovení tak podle všeho přinejmenším připomíná pravidlo týkající se „odporovatelnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele“, na které se podle čl. 4 odst. 2 písm. m) nařízení č. 1346/2000 vztahuje *lex fori concursus*.

21 Za těchto podmínek je na první otázku třeba odpovědět tak, že článek 4 nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že do jeho působnosti spadá žaloba směřující proti řediteli společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo zahájeno úpadkové řízení v Německu, která byla podána k německému soudu správcem podstaty této společnosti a směřuje na základě takového vnitrostátního ustanovení, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, na náhradu plateb, které tento ředitel poskytl před zahájením úpadkového řízení, avšak poté, co bylo určeno, že se tato společnost stala platebně neschopnou.

*K druhé otázce*

22 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda články 49 SFEU a 54 SFEU brání uplatnění takového ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, vůči řediteli společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo zahájeno úpadkové řízení v Německu.

23 V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že za určitých podmínek odmítnutí členského státu uznat způsobilost k právům a povinnostem společnosti založené v souladu s právem jiného členského státu, ve kterém má své statutární sídlo, zejména z důvodu, že společnost na jeho území přemístila své skutečné sídlo, může zakládat omezení svobody usazování, které je v zásadě neslučitelné s články 49 SFEU a 54 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudek Überseering, C-208/00, EU:C:2002:632, bod 82).

24 Soudní dvůr již také rozhodl, že vzhledem k tomu, že vnitrostátní ustanovení týkající se minimálního kapitálu jsou neslučitelná se svobodou usazování, která je zaručena Smlouvou, platí nutně totéž pro sankce, které se váží k nesplnění těchto povinností, jako osobní a společná a nerozdílná odpovědnost jednatelů v případě, že je kapitál nižší než minimální částka stanovená vnitrostátním právem, anebo když po dobu činnosti klesne pod tuto minimální částku (v tomto smyslu viz rozsudek Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, bod 141).

25 Pokud jde ovšem o ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, je třeba konstatovat, že toto ustanovení se netýká ani odmítnutí členského státu uznat způsobilost k právům a povinnostem společnosti založené podle práva jiného členského státu, která přemístila své skutečné sídlo na území prvního členského státu, ani osobní odpovědnosti jednatelů v případech, kdy je kapitál této společnosti nižší než minimální částka stanovená vnitrostátním právem.

26 Z předkládacího usnesení totiž zaprvé vyplývá, že způsobilost k právům a povinnostem společnosti-dlužníka nebyla v kontextu věci v původním řízení nijak zpochybněna. Znění § 64 odst. 2 první věty GmbHG podle všeho takové zpochybnění dokonce vylučuje, jelikož použití tohoto ustanovení předpokládá existenci „společnosti“.

27 Zadruhé vznik osobní odpovědnosti vedení společnosti na základě § 64 odst. 2 první věty GmbHG se neváže ke skutečnosti, že kapitál této společnosti je nižší než minimální kapitál vyžadovaný německými právními předpisy nebo právními předpisy, podle nichž byla daná společnost založena, nýbrž v zásadě pouze ke skutečnosti, že vedení takové společnosti poskytlo platby ve stadiu, kdy mělo podle § 64 odst. 1 GmbHG povinnost podat návrh na zahájení úpadkového řízení.

28 S ohledem na předchozí úvahy se použití takového ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, nijak nedotýká založení společnosti v daném členském státě ani jejího pozdějšího usazení v jiném členském státě, poněvadž toto ustanovení vnitrostátního práva se uplatní až po založení této společnosti v rámci její činnosti, a to konkrétněji buď od okamžiku, kdy je třeba ji podle vnitrostátních právních předpisů použitelných podle článku 4 nařízení č. 1346/2000 pokládat za platebně neschopnou, anebo od okamžiku, kdy bylo konstatováno její předlužení v souladu s těmito vnitrostátními přepisy. Takové ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, tudíž nemůže mít dopad na svobodu usazování.

29 Za těchto podmínek je na druhou otázku třeba odpovědět tak, že články 49 SFEU a 54 SFEU nebrání použití takového ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 2 první věta GmbHG, vůči řediteli společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo zahájeno úpadkové řízení v Německu.

## K nákladům řízení

30 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

1) **Článek 4 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení musí být vykládán v tom smyslu, že do jeho působnosti spadá žaloba směřující proti řediteli společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo zahájeno úpadkové řízení v Německu, která byla podána k německému soudu správcem podstaty této společnosti a směřuje na základě takového vnitrostátního ustanovení, jako je § 64 odst. 2 první věta zákona o společnostech s ručením omezeným, na náhradu plateb, které tento ředitel poskytl před zahájením úpadkového řízení, avšak poté, co bylo určeno, že se tato společnost stala platebně neschopnou.**

2) **Články 49 SFEU a 54 SFEU nebrání použití takového ustanovení vnitrostátního práva, jako je § 64 odst. 2 první věta zákona o společnostech s ručením omezeným, vůči řediteli společnosti založené podle anglického nebo waleského práva, na jejíž majetek bylo zahájeno úpadkové řízení v Německu.**

Podpisy.